

רגישות תרבותית וטיפול מודע הקשר בעבודה סוציאלית

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, המחלקה לעבודה סוציאלית, תואר שני, תשע"ט

שם המרצה: גב' גיתית ברויד, דוא"ל gititbroid@gmail.com

תיאור הקורס:

הקורס עוסק ברגישות תרבותית בעבודה סוציאלית בהקשר של הגירה ושייכות לקבוצות תרבותיות מובחנות. בקורס נעסוק בסוגיות העולות מהמפגש עם סיפורי חיים של מהגרים, במסגרת טיפול מודע הקשר בפרקטיקת העבודה סוציאלית ובריאות הנפש. סיפור החיים העולה במפגש הטיפולי, מתאר את זהויות האדם, כמו גם את הזיקה בין הסיפור האישי, המשפחתי והקולקטיבי-תרבותי. ננסה להבין את מקומה של התרבות בתהליך ובאינטראקציה הטיפולית בעבודה סוציאלית, להבין מהי כשירות תרבותית, ולחדד את המודעות להקשר האישי, משפחתי, קולקטיבי-תרבותי במצבי מצוקה וטיפול בכללותו. סיפורי החיים והקשרם ילמדו באמצעות ראיונות עם מהגרים, אשר יערכו על ידי הסטודנטים. יושם דגש על משמעות הסיפור והקשרו, עבור המראיין, כמו גם עבור המראיין, ועל המפגש בין הזהויות והמטען התרבותי, אשר כל צד מביא למפגש עם ה"אחר". הקורס מתבסס על למידה מתוך נקודת מבט רפלקטיבית, תוך חיבור מושגים מעולם התוכן של הגירה, רב-תרבותיות, וטיפול מודע הקשר בפרקטיקה של העבודה הסוציאלית.

מטרת הקורס:

פיתוח מודעות להקשר במפגש הטיפולי הבין-תרבותי, והקניית ידע וכלים לעבודה כשירת תרבות בפרקטיקת העבודה הסוציאלית.

יעדי הקורס:

1. פיתוח מודעות למפגש בין זהויות ולזיקה בין סיפור החיים האישי, להקשר המשפחתי, קולקטיבי-תרבותי, בתחום ההגירה ורב-תרבותיות.
2. הכרת מושגים מרכזיים מעולם התוכן של הגירה ורב תרבותיות.
3. התנסות בריאיון הנרטיבי ואיסוף סיפורי חיים של מהגרים, ואנשים במעבר תרבותי.
4. פיתוח חשיבה על דרכי יישום הידע על בטיפול רגיש תרבות ומודע הקשר בעבודה סוציאלית.

אופן ההוראה:

הלמידה מתבססת על דיונים בכיתה תוך התייחסות לחומר תאורטי ודוגמאות מן הפרקטיקה. תתקיים הרצאת אורח, וצפייה בקטעי סרטים וחומרים רלוונטיים. ראיונות שיערכו הסטודנטים, בנוגע לסיפורי חיים של מהגרים. הראיונות המצולמים יוצגו בכיתה, ייערך ניתוח ראיון ודיון.

הערכת הסטודנטים בקורס:

מטלה מסכמת - 80%

Disclaimer: "This project has been funded with support from the European Commission. This publication [communication] reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein."

נוכחות והשתתפות פעילה - 20%

נהלי נוכחות: חובה

משלות הקורס:

1. **עריכת ראיון** - ראיון מצולם עם מהגרא'עולה והצגתו בכיתה (יש להקפיד על כללי האתיקה בזמן הראיונות ובהצגות בכיתה).
יש להירשם להצגה בכיתה עד השיעור השלישי בתאריך 12.3.19
יש להשלים את הראיונות ולהגישם עד 2.4.19
2. **כתיבת עבודה** - עם סיום הקורס תוגש עבודה המבוססת על הראיון (אפשר בזוגות).
העבודה תכלול:
 - א. ניתוח הראיון, תוך התייחסות ל:
 - ניתוח תיאורטי של נושא/סוגיה שתבחר מתוך החומר הנלמד בקורס
 - דיון בהשלכות לגבי הפרקטיקה בעבודה סוציאלית
 - ב. נקודת מבט רפלקטיבית (סיכום אישי עד 2 עמודים)
 - ג. יש לצרף כנספח לעבודה:
 - צילום הראיון
 - סיכום קצר של הראיון - 300 מילים (כעמוד אחד)
 - טופס חתום של 'הסכמה מדעת' של המראיינים
 - ד. בעבודה ייעשה שימוש בפרטי ביבליוגרפיה רלוונטיים (לפחות 10 מקורות, לפחות שלישה באנגלית, לפחות מחצית הפריטים משנת 2005 ואילך, כתיבת פרטי ביבל' לפי כללי ה APA)
היקף העבודה – עד 10 עמודים (רווח 1.5, פונט 12)
תאריך הגשה - 15.7.19

תוכן ומבנה הקורס: (ייתכנו שינויים בסדר הנושאים)

שבוע מס' /תאריך	נושא ההרצאה	קריאה מומלצת
1.	מבוא: הצגת הסילבוס, היכרות ומפגש אישי עם הנושא - "מפת ההגירה שלי"	שמר, א. (2009). מריבוי תרבויות לרב-תרבותיות: אתגרים מקצועיים בעבודה רגישת תרבות עם ילדים והוריהם. <i>עט השדה</i> , 3, עמ' 4-10.
2.	ע"ס בחברה רב-תרבותית: כשירות תרבותית.	קורין-לנגר, נ., ונדן, י. (2012). עבודה סוציאלית בחברה מגוונת ומרובת תרבויות. מתוך מ. חובב, א. לונטל וי. קטן (עורכים), <i>עבודה סוציאלית בישראל</i> (עמ' 526-506). תל-אביב: הקיבוץ המאוחד

Disclaimer: "This project has been funded with support from the European Commission. This publication [communication] reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein."

<p>בן-דוד, ע., עמית, ד., (1999). האם עלינו ללמוד רגישות תרבותית? הניסיון הישראלי. <i>חברה ורווחה</i>, י"ט (2). 244-235.</p> <p>National Association of Social Workers. (2015). Standards and indicators for cultural competence in social work practice. Washington, DC: NASW Press.</p> <p>Kirmayer, L. J., (2012). Rethinking cultural competence, <i>Transcultural psychiatry</i>. 49, 149-169.</p>		
<p>מירסקי, י. (2005). <i>ישראלים: סיפורי הגירה</i>. ירושלים: צבעוני הוצאת לאור. עמ' 19-55.</p> <p>ג'וסלזון, ר. (2015). כיצד לראיין למחקר איכותני, הוצ' מכון מופת, ת"א</p> <p>לומסקי פדר, ע', רפפורט, ת', לרנר, י', קונצמן, י', קפלן, י' (2006). זרות, בית, ויחסי כוח בראיונות עם מהגרים. <i>מגמות מד</i> (4), 636-654.</p> <p>Mirsky, J. (2011). <i>Narratives and meanings of migration</i>. New York: Nova Science Publishers, pp. 175.</p> <p>Bamberg, M. (2006). Stories: Big or small: Why do we care? <i>Narrative Inquiry</i>, 16(1), 139-147.</p>	<p>הריאיון הנרטיבי - תיעוד סיפורי חיים, הדגמה/ראיונות הדדיים</p>	<p>3.</p>
<p>בן-אליעזר, א. (2012). "כושי סמבו, בילי-בילי-במבו": כיצד יהודי הופך שחור בארץ המובטחת. בתוך י. שנהב וי. יונה (עורכים), <i>גזענות בישראל</i> (עמ' 111-161).</p> <p>הורנצ'יק, ג. (2011). היתרונות של ריבוי זהויות: השתמעויות ממחקרים על זהות תרבותית והסתגלות. בתוך א' לשם וד' רואר-סטריאר (עורכים), <i>שונות תרבותית כאתגר תל אביב: מכון ון ליר</i>, הוצאת הקיבוץ המאוחד לשירותי אנוש (ע' 112-121). ירושלים: מאגנס.</p>	<p>מפגש בין-תרבותי – יהדות אתיופיה במעבר כקבוצה מייצגת (פעילות עם ספרי ילדים, על פי נעמי שמואל)</p>	<p>4.</p>

Disclaimer: "This project has been funded with support from the European Commission. This publication [communication] reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein."

<p>כורם, ע. והורנצ'יק, ג. (2013). תפיסות של צעירים יוצאי אתיופיה את הסתגלותם הסוציו-תרבותית בישראל. <i>הגירה</i>, 2, 73-55.</p>		
<p>יצחקי, ח. ומקרוס, א. (2003). השפעת הגורם התרבותי על ההתקשרות בין העובד הסוציאלי לבין שותפי תפקידו, חברה ורווחה, כ"ג (3), (295-310).</p> <p>רואר-סטריאר, ד. (2016). הכשרה אקדמית לעבודה סוציאלית מותאמת הקשר עם משפחות: תובנות ואתגרים, <i>חברה ורווחה</i>, ל"ו (3-4), 439-461.</p> <p>גרבלי, ש. (2009). תהליכי איחוי בראייה רב תרבותית בשירות המבחן לנוער במחוזות הדרום וירושלים. עט השדה, 3, 10-4.</p>	<p>5. פרקטיקת הע"ס – מהו טיפול מודע הקשר (ריבוי זהויות).</p> <p>הצגת ראיון ודיון - חיבור לפרקטיקה: דילמות בטיפול מודע הקשר בע"ס</p>	
<p>Knaifel, E. & Mirsky, J. (2015). Interplay of identities: A narrative study of self-perceptions among mentally ill immigrants from the former Soviet Union. <i>Transcultural Psychiatry</i>, 52(1), 74-95.</p> <p>מרגולין, י', ויצטום, א' (2009). תסמונות נפשיות תלויות תרבות בישראל, <i>פסיכיאטריה Medicine</i>, 13: 16-27.</p> <p>Moore, L. J. (2000). Psychiatric contributions to understanding racism. <i>Transcultural Psychiatry</i>, 37(2), 147-183.</p>	<p>6. משפחת המהגר: התמודדות עם מצבי פגיעות נפשית של בן משפחה מרצה אורח: מר יבגני קנייפל</p>	
<p>יכניץ, ל. (2014). "ילד הוא לא עשב": חווית ההורות של הורים עולים מחבר העמים במעבר בין-תרבותי. <i>חברה ורווחה</i>, ל"ד (4), 608-577.</p> <p>Roer-Strier, D., (1997). In the mind of the beholder. Evaluation of coping styles of immigrant parents. <i>International Migration</i>. 35 (2), 271-286.</p> <p>Rosenthal, M. & Roer-Strier, D. (2006). "What sort of an adult would you like your child to be?": Mothers' developmental goals in different cultural communities in</p>	<p>7. הורות בראייה מודעת הקשר</p> <p>הצגת ראיון ודיון - חיבור לפרקטיקה: דילמות בטיפול מודע הקשר בע"ס</p>	

Disclaimer: "This project has been funded with support from the European Commission. This publication [communication] reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein."

<p>Israel. <i>International Journal of Behavioral Development</i>, 30 (6), 517–528.</p>		
<p>Perez, R. (1998). The clinician's cultural countertransference: The psychodynamics of culturally competent practice. <i>Clinical Social Work Journal</i> 26(3), 253-270.</p> <p>Chamorro, R. (2003). From the Other Side: Countertransference in Spanish-Speaking Dyads. <i>Journal for the Psychoanalysis of Culture & Society</i>, 8(1).</p> <p>Mirsky, J. (2011). Countertransference blocks in cultural-competence training. <i>Psychoanalytic Social Work</i>, 18, 136–148.</p>	<p>תהליכי העברה והעברה נגדית תרבותית</p> <p>הצגת ראיון ודיון – חיבור לפרקטיקה: דילמות בטיפול מודע הקשר בע"ס</p>	<p>.8</p>
<p>אלקרינאוי, ע. (2002). עבודה סוציאלית עם פונים ערבים במערכות בריאות הנפש. <i>חברה ורווחה</i>, כ"ב(1), (75-97).</p> <p>יונגמן, ר., וזילבר, נ. (2012). מצוקה נפשית והשימוש בשירותי בריאות הנפש בקרב עולי אתיופיה בישראל. מתוך נ. גריסרו, וא. ויצטום (עורכי היבטים חברתיים, תרבותיים וקליניים של עולי אתיופיה בישראל) (עמ' 113-126). באר שבע: אוניברסיטת בן גוריון והסוכנות היהודית.</p> <p>Slutzki, K. (2004). The house taken over by ghosts: Culture, migration, and the developmental cycle of a Moroccan family invaded by hallucinations. <i>Families, Systems, & Health</i>, 22(3), 321-337.</p>	<p>"ניב המצוקה" התרבותי בבריאות הנפש</p> <p>הצגת ראיון ודיון - חיבור לפרקטיקה: דילמות בטיפול מודע הקשר בע"ס</p>	<p>.9</p>
<p>Remennick, L. (2003). The 1.5 generation of Russian immigrants in Israel between integration and socio-cultural retention. <i>Diaspora</i>, 12(1), 39-66.</p> <p>פוניזובסקי-ברגלסון, י. וקוסנר א. (2015). הסתגלותם הפסיכולוגית של מהגרים צעירים יוצאי ברית המועצות לשעבר: ההיבט של תיווך שפה ותרבות. <i>הד האולפן החדש</i>, 11, 11-25.</p>	<p>דורות בהגירה – דור 1, דור 1 וחצי</p> <p>הצגת ראיון ודיון - חיבור לפרקטיקה: דילמות בטיפול מודע הקשר בע"ס</p>	<p>.10</p>
	<p>ערב יום הסטודנט - שיעור פתוח</p>	<p>.11</p>
		<p>.12</p>

Disclaimer: "This project has been funded with support from the European Commission. This publication [communication] reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein."

<p>ברם, ח' (2007). עיצוב זהות קבוצתית בתהליכי הגירה, פעמים, 112/111, תשס"ז, 145-183.</p>	<p>הורות בקרב יוצאי בוכרה. הקשבה ל"שפת המצוקה" – דוגמה קלינית, הצגת ראיון ודיון - חיבור לפרקטיקה: דילמות בטיפול מודע הקשר בע"ס</p>	
<p>Baum, N. (2007). Social work practice in conflict-ridden areas: Cultural sensitivity is not enough. <i>British Journal of Social Work</i>, 37 (5), 873-891.</p> <p>Baum, N. (2011). Issues in psychotherapy with clients affiliated with the opposing side in a violent political conflict. <i>Clinical Social Work Journal</i>, 39(1), 91-100.</p> <p>Nadan, Y., Weinberg-Kurnik, G. & Ben-Ari, A. (2015). Bringing Context and Power Relations to the Fore: Intergroup Dialogue as a Tool in Social Work Education. <i>British Journal of Social Work</i>, 45, 260-277.</p>	<p>הדינמיקה ויחסי הכוח של מיעוט-רוב בחדר הטיפוליים הצגת ראיון ודיון - חיבור לפרקטיקה: דילמות בטיפול מודע הקשר בע"ס</p>	13
	סיום וסיכום	14

Disclaimer: "This project has been funded with support from the European Commission. This publication [communication] reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein."